

Dictamen en relació amb la consulta formulada pel Síndic d'una Universitat sobre la possibilitat d'utilitzar el número de DNI com a login i la seva publicació al web de la Universitat.

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit del Síndic d'una Universitat en el que es demana que l'Autoritat emeti un dictamen per valorar si la possibilitat d'utilitzar el número de DNI com a login i la seva publicació al web de la Universitat pot suposar una vulneració de la legislació sobre protecció de dades.

En concret, en relació amb una queixa que ha rebut, exposa, per una banda, que una web de formació no presencial de la Universitat, que requereix identificació prèvia a l'accés, utilitza com a login o usuari el DNI dels alumnes (menys la darrera xifra). D'altra banda, exposa que el número de DNI (menys la darrera xifra) apareix tant a l'encapçalament dels missatges que l'alumne envia al professor, com als missatges que es publica als fòrums, debats i preguntes que es formulen durant les activitats docents.

En concret formula quatre qüestions:

- 1. És correcte utilitzar el DNI o NIF, amb numeració completa o parcial, com a login per accedir a aquesta part del web de la universitat l'accés del qual està restringit als alumnes matriculats en el curs corresponent, així com al professor que imparteix el curs?*
- 2. És correcte que aquest login consistent en el DNI o NIF aparegui amb numeració completa o parcial en el web referit, al costat del nom i cognoms de l'alumne que envia el missatge de correu electrònic que es publica en aquest apartat del web?*
- 3. Pel que fa als missatges de correu electrònic que cada alumne envia al professor i que es publiquen en aquest apartat del web, d'accés lliure per part dels altres alumnes del curs, la comunicació de dades personals contingudes en aquests correus als alumnes del curs estaria emparada per la Disposició addicional 21a, punt 3, de la Llei orgànica 412007, de 12 d'abril, per la que es modifica la Llei orgànica 612001, de 21 de desembre, d'Universitats, o bé per altra llei? En el seu cas, caldria el consentiment previ de l'alumne que emet el missatge?*
- 4. Donat que la queixa de la persona interessada es centra en que el seu document d'identitat no figuri en els cursos virtuals i fòrums en que intervinguin persones alienes a la Universitat. Té dret a que se li canviï el login només per aquests casos?*

Analitzada la consulta, que no s'acompanya de cap altra documentació, i vist l'informe de l'Assessoria Jurídica emeto el següent dictamen:

I

(...)

II

Abans d'entrar en el fons de la consulta, o les consultes, formulades convé referir-se a la consideració del número de DNI com a dada personal, atès que només en el cas que es pugui considerar amb aquest caràcter resultarà d'aplicació la normativa de protecció de dades personals.

La Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD) defineix, en el seu article 3.a), les dades de caràcter personal com “*qualsevol informació referent a persones físiques identificades o identificables*”.

Afegeix l'article 5.1.f) del Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de desenvolupament de la LOPD (RLOPD) que dada de caràcter personal és “*qualsevol informació numèrica, alfabètica, gràfica, fotogràfica, acústica o de qualsevol altre tipus que concerneix persones físiques identificades o identificables*”.

A més a més, el RLOPD aclareix quan es considera una persona identificable, establint a l'efecte que ho serà “*qualsevol persona la identitat de la qual es pugui determinar, directament o indirectament, mitjançant qualsevol informació referida a la seva identitat física, fisiològica, psíquica, econòmica, cultural o social. Una persona física no es considera identificable si la dita identificació requereix terminis o activitats desproporcionats*” (article 5.1.o).

Per la seva part, el Reial decret 1553/2005, de 23 de desembre, pel qual es regula l'expedició del Document Nacional d'Identitat i els seus certificats de signatura electrònica, assenjala, en el seu article 1, que “*el Documento Nacional de Identidad es un documento personal e intransferible emitido por el Ministerio del Interior que goza de la protección que a los documentos públicos y oficiales otorgan las leyes. Su titular estará obligado a la custodia y conservación del mismo*” (apartat 1) i que “*a cada Documento Nacional de Identidad, se le asignará un número personal que tendrá la consideración de identificador numérico personal de carácter general*” (apartat 3).

La finalitat del Document Nacional d'Identitat és doncs, precisament, la identificació d'una persona. Per tant, cap dubte pot generar la qualificació del número de DNI com a dada de caràcter personal i, per tant, el seu tractament estarà subjecte als principis i obligacions de la normativa en matèria de protecció de dades. Amb més motiu serà així, atès que la identificació encara resultarà més fàcil, si a la web es publica, com s'indica a la consulta, el DNI (menys la darrera xifra) al costat del nom i cognoms de l'alumne.

El fet que en el número que s'utilitza com a login i que després es publica no hi aparegui la darrera xifra, no altera aquesta consideració atès que, a banda de la facilitat amb que es pot esbrinar la darrera xifra, en la mesura que aquest número (incomplet) s'utilitza com a login o com a sistema d'identificació, constitueix ja en si mateix (no com a núm. de DNI sinó com a número de 7 xifres que identifica un usuari) una dada de caràcter personal.

Un cop establert això, en els fonaments de dret següents analitzarem les diferents qüestions plantejades en la consulta, si bé, atesa la seva íntima connexió, les preguntes 2 i 3 seran tractades en un mateix apartat.

III

En primer lloc, en la consulta es planteja si és correcte utilitzar el DNI o NIF, amb numeració completa o parcial, com a login per accedir a aquesta part del web de la universitat l'accés del qual esta restringit als alumnes matriculats en el curs corresponent, així com al professor que imparteix el curs.

Pel que es desprèn de la consulta, sembla que en aquesta web s'hi pot trobar informació personal dels participants, atès que, com a mínim, s'hi recull informació sobre el nom i cognoms, el núm. de DNI, juntament amb les seves opinions. De ser així (p. ex. si hi hagués dades identificatives, adreça de correu, dades acadèmiques, professionals, opinions personals o d'un altre tipus), resultaria d'aplicació el que estableix l'article 91 del Reglament de desplegament de la Llei Orgànica de Protecció de Dades (RLOPD), aprovat pel Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, segons el qual:

- “1. Els usuaris han de tenir accés només als recursos que necessitin per a l'exercici de les seves funcions.*
 - 2. El responsable del fitxer s'ha d'encarregar que hi hagi una relació actualitzada d'usuaris i perfils d'usuaris, i els accessos autoritzats per a cadascun d'ells.*
 - 3. El responsable del fitxer ha d'establir mecanismes per evitar que un usuari pugui accedir a recursos amb drets diferents dels autoritzats.*
- (...)”*

I també serà d'aplicació l'article 93 del mateix RLOPD, el qual estableix:

- 1. El responsable del fitxer o tractament ha d'adoptar les mesures que garanteixin la correcta identificació i autenticació dels usuaris.*
- 2. El responsable del fitxer o tractament ha d'establir un mecanisme que permeti la identificació de forma inequívoca i personalitzada de qualsevol usuari que intenti accedir al sistema d'informació i la verificació conforme està autoritzat.*
- 3. Quan el mecanisme d'autenticació es basi en l'existència de contrasenyes, hi ha d'haver un procediment d'assignació, distribució i emmagatzematge que en garanteixi la confidencialitat i integritat.*
- 4. El document de seguretat ha d'establir la periodicitat, que en cap cas ha de ser superior a un any, amb què s'han de canviar les contrasenyes que, mentre estiguin vigents, s'han d'emmagatzemar de forma intel·ligible.*

D'acord amb aquests preceptes, i tal com es desprèn també de l'article 16 de la Llei 11/2007, de 22 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans dels serveis públics, la identificació i autenticació dels usuaris que vulguin accedir a la part privada no ha de fer-se necessàriament a través d'un sistema de firma electrònica basat en un certificat electrònic. En atenció a les dades i els

interessos implicats poden emprar-se altres sistemes com ara la identificació i autenticació a través d'un usuari i contrasenya.

Ara bé, la utilització d'un mecanisme d'aquest tipus requerirà:

- Cal utilitzar un usuari i una contrasenya, i no només un usuari. La utilització simplement d'un usuari com a mecanisme d'identificació i autenticació no és suficient
- El procediment de gestió de les contrasenyes ha de garantir la confidencialitat la integritat de les mateixes.
- La contrasenya ha de ser robusta. La major o menor exigència en aquest aspecte dependrà de la naturalesa de la informació protegida, però en qualsevol cas pot portar a establir uns requeriments mínims (p. ex. un determinat nombre mínim de caràcters, o evitar determinades paraules, dates o números).
- El responsable ha d'establir perfils d'usuaris per tal que cada usuari pugui accedir només a aquella informació per a la qual estigui autoritzat.
- Les contrasenyes s'han de canviar de forma periòdica, i en qualsevol cas sempre abans d'un any.

En el cas que es descriu a la consulta no sembla que es compleixi cap d'aquestes condicions.

D'entrada s'ha de dir que la identificació només a través d'un usuari, no sembla prou segura atès que no garanteix l'autenticació. Però amb més motiu el sistema resulta poc fiable si resulta que l'usuari atorgat coincideix amb el número de DNI. Amb caràcter general s'ha de reconèixer que, tot i que el DNI no és un número de identificació destinat a ser de públic coneixement, s'utilitza davant de nombroses instàncies públiques i privades, de manera que pot ser conegut per moltes persones. Però més enllà d'això, cal reconèixer que, malauradament, sovint apareix publicat –a vegades sense cobertura legal- en instruments de diferent naturalesa (diaris oficials, webs etc.). Aquesta Autoritat ja ha advertit en reiterades ocasions dels efectes perniciosos d'aquesta pràctica. No obstant això, el cert és que molts números de DNI segueixen accessibles. Per tant, utilitzar el DNI com a únic identificador per a poder accedir a una part del web on només determinades persones haurien de tenir capacitat per accedir-hi, no resulta una mesura de seguretat adequada.

Amb més motiu s'ha d'arribar a aquesta conclusió si tenim en compte que en la consulta s'exposa que el DNI apareix a l'encapçalament de tots els missatges que cada participant en l'activitat formativa envia al professor, a fòrums o a altres participants de l'activitat formativa. Resultaria així, pel que es desprèn de la consulta, que tots els participants poden conèixer directament l'usuari de la resta de participants simplement consultant els missatges que hagi enviat cada participant.

El fet que la utilització del número de DNI es faci exclouent-ne la darrera xifra no desvirtua les consideracions que s'acaben de fer, perquè un cop conegut que l'usuari coincideix amb el número de DNI, sense la darrera xifra –i això tots els participants ho coneixen-, aquest mecanisme no ofereix cap garantia de seguretat.

IV

En segon lloc, la consulta planteja si és correcte que aquest login consistent en el DNI o NIF aparegui amb numeració completa o parcial en el web referit, al costat del nom i cognoms de l'alumne que envia el missatge de correu electrònic que es publica en aquest apartat del web. A més, es pregunta si aquesta publicació pot trobar cobertura legal a la Disposició addicional 21a, punt 3, de la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, per la que es modifica la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'Universitats, o bé per altra llei o si caldria el consentiment previ de l'alumne.

D'acord amb l'article 3.i) de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD), constitueix cessió o comunicació de dades personals "*qualsevol revelació de dades efectuada a una persona diferent de l'interessat*". En el cas que ens ocupa, la publicació al web, en concret als missatges que es publiquen al web, de la dada relativa al DNI (menys la darrera xifra) al costat del nom i cognoms constitueix una comunicació de dades de caràcter personal.

L'article 11 de la LOPD disposa, com a norma general, que les dades objecte de tractament "*només poden ser comunicades a un tercer per al compliment de finalitats directament relacionades amb les funcions legítimes del cedent i del cessionari amb el consentiment previ de l'interessat*" (apartat 1). Aquesta regla general troba però determinades excepcions, previstes en el mateix article 11 de la LOPD, entre les quals cal destacar la possibilitat que la comunicació estigui autoritzada en una llei o norma amb rang de llei (apartat 2.a).

L'escrit de consulta es refereix expressament a la possibilitat que la comunicació de dades estigui emparada per la Disposició addicional 21a, punt 3, de la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, per la que es modifica la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'Universitats. Aquesta disposició estableix:

1. Lo establecido en la Ley Orgánica 15/1999, de 13 de diciembre, de Protección de Datos de Carácter Personal, será de aplicación al tratamiento y cesión de datos derivados de lo dispuesto en esta Ley Orgánica.

Las universidades deberán adoptar las medidas de índole técnica y organizativa necesarias que garanticen la seguridad de los datos de carácter personal y eviten su alteración, tratamiento o acceso no autorizados.

2. El Gobierno regulará, previo informe de la Agencia Española de Protección de Datos, el contenido de los currículos a los que se refieren los artículos 57.2 y 62.3.

3. No será preciso el consentimiento de los estudiantes para la publicación de los resultados de las pruebas relacionadas con la evaluación de sus conocimientos y competencias ni de los actos que resulten necesarios para la adecuada realización y seguimiento de dicha evaluación.

4. Igualmente no será preciso el consentimiento del personal de las universidades para la publicación de los resultados de los procesos de evaluación de su actividad docente,

investigadora y de gestión realizados por la universidad o por las agencias o instituciones públicas de evaluación.

5. El Gobierno regulará, previo informe de la Agencia Española de Protección de Datos, el contenido académico y científico de los currículos de los profesores e investigadores que las universidades y las agencias o instituciones públicas de evaluación académica y científica pueden hacer público, no siendo preciso en este caso el consentimiento previo de los profesores o investigadores.

A la vista d'això, no sembla que l'esmentada disposició addicional pugui donar cobertura a la comunicació de dades descrita a la consulta.

L'apartat 3 de la disposició addicional, que és l'únic que pot tenir relació amb el supòsit que s'analitza, es refereix a la possibilitat de publicar, sense consentiment dels estudiants, els resultats de les proves d'avaluació i dels actes necessaris per fer-ne l'avaluació. L'habilitació es refereix doncs als resultats de les avaluacions i als resultats dels actes necessaris per fer l'avaluació (exàmens, treballs, etc.). En canvi en el cas que es descriu a la consulta, la publicació del número de DNI no sembla que persegueixi aquesta finalitat.

D'acord amb l'article 4 .1 de la LOPD, que recull el que s'anomena com a principi de qualitat de les dades, les dades de caràcter personal només es poden recollir per ser tractades, així com sotmetre-les a aquest tractament, quan siguin adequades, pertinents i no excessives en relació amb l'àmbit i les finalitats determinades, explícites i legítimes per a les quals s'han obtingut. En el cas que ens ocupa no sembla que sigui necessari publicar la dada relativa al DNI al costat del nom i cognoms en els missatges que envia cada participant a l'activitat formativa. Seria suficient identificar l'alumne amb el nom i cognoms. Només en l'eventual, i poc probable, cas que dos participants tinguessin el mateix nom i cognoms, podria ser convenient introduir alguna informació addicional per tal de diferenciar-los. Podria fer-se a través del DNI però sense incloure, per exemple, les quatre darreres xifres. Ara bé, això sempre que després no s'utilitzi el DNI com a sistema d'identificació per accedir al web.

Per tant no sembla que l'esmentada publicació es trobi emparada en la Disposició addicional

21a, punt 3, de la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, per la que es modifica la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'Universitats.

Per descomptat, seria possible que es dugui a terme aquesta publicació si es compta amb el consentiment dels estudiants, però ha de tractar-se d'un consentiment lliure, inequívoc, específic i informat (art. 3.h) LOPD). Això vol dir que l'estudiant ha d'haver estat informat sobre l'abast de la publicació i ha de tenir la capacitat efectiva de consentir o rebutjar la publicació del DNI, sense que per això es vegi perjudicat el seu dret a inscriure's a l'esmentada activitat formativa.

V

Finalment, en la consulta es planteja si la persona interessada té dret a que se li canviï el login només quan en els cursos virtuals i fòrums intervinguin persones alienes a la Universitat.

Tal com hem vist, l'art. 3.i) de la LOPD defineix la comunicació de dades com *“qualsevol revelació de dades efectuada a una persona diferent de l'interessat”*. Essent així, el fet que els destinataris de la informació siguin només els participants a l'activitat o altres persones alienes a l'activitat resulta irrellevant.

El fet que els destinataris de la informació siguin només els participants a l'activitat, pot ser rellevant a l'hora de donar difusió als correus o participacions en els debats que faci cada estudiant vinculats al desenvolupament de les activitats del curs atès que en aquests casos, i sempre amb la deguda informació amb caràcter previ, formen part necessària del contingut del curs al qual voluntàriament s'ha inscrit l'estudiant. Ara bé, quan es tracta d'informació que no resulta necessària per al desenvolupament d'aquestes activitats (p. ex. el DNI en el cas descrit) qualsevol comunicació sembla, per la informació de què disposem, injustificada.

Per tant, l'estudiant té dret a que se li atorgui un usuari i una contrasenya segurs, que només siguin coneguts per ell, amb independència que els destinataris de la informació que es divulgui al web siguin només els participants a l'activitat.

D'acord amb les consideracions fetes en aquests fonaments jurídics en relació amb la consulta plantejada en relació amb la possibilitat d'utilitzar el número de DNI com a login i que la seva publicació al web de la Universitat pugui suposar una vulneració de la legislació de protecció de dades personals, es fan les següents,

Conclusions

El sistema d'identificació per accedir a la part restringida del web, basat exclusivament en un usuari coincident amb el número de DNI (exclosa la darrera xifra) no és considera un sistema adequat d'identificació i autenticació.

La publicació del número de DNI (exclosa la darrera xifra), juntament amb el nom i cognoms, als missatges i participacions en debats es considera una dada excessiva que no troba habilitació legal a la Disposició addicional 21a, punt 3, de la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, per la que es modifica la Llei orgànica 6/2001, de 21 de desembre, d'Universitats.

Barcelona, 13 de juliol de 2011